

Luboš Kolář

Vybrané prostředky vyjadřování probability ve španělštině a v katalánštině

(posudek oponenta bakalářské práce)

Jedním z tradičních témat pražské hispanistiky je modalita současné španělštiny, často zasazená do obecnělingvistického rámce nebo konfrontovaná s modalitou češtiny. Autor předkládané práce na tuto linii navazuje a vychází z ní, a činí tak originálním a poučeným způsobem: k jazykovému srovnávání si vybral španělštinu a katalánštinu (práce navíc nepřímo obsahuje i poznatky o češtině a angličtině) a použil moderní metodu paralelních korpusů. Tím si pochopitelně úkol výrazně zkomplikoval, protože téma vyžaduje výbornou znalost zkoumaných jazyků i korpusové metodologie, a to je na bakalářské úrovni velmi neobvyklé. Mohu hned v úvodu konstatovat, že s obtížnou úlohou si Luboš Kolář poradil naprosto suverénně.

Na bakalářskou úroveň neobvyklou vyzrálou a orientovanou autora odráží už struktura práce. Aby mohl vypracovat případové korpusové studie, vytváří v úvodní teoretické části nezbytný rámec obsahující vše podstatné: definuje základní pojmy modus, modalita, modální význam atd., a to stručným, ale nezjednodušujícím způsobem. Tím mám na mysli především to, že si je nejen vědom některých základních teoretických problémů spjatých s těmito pojmy, ale především dobře chápe, že výsledky výzkumu zásadně ovlivňuje volba teoretické koncepce (autor mluví jen o několika autorech a sám aplikuje přístup Zavadilův, je ale zřejmé, že dobře rozumí podstatě věci). Následně, v rámci Zavadilovy koncepce, charakterizuje modální funkce vybraných paradigmát ve španělštině a katalánštině a významy vybraných modálních perifrází ve španělštině, katalánštině a angličtině. Na základě tohoto velmi logického a dobře uspořádaného výkladu si čtenář udělá velmi dobrý přehled o stavu problému. Hned několik tvrzení a závěrů z teoretické části pak autor ověřuje v případových studiích, založených na datech z paralelního korpusu InterCorp a ilustrujících reálné korespondence mezi jazyky, tak jak je paralelní korpusy mohou zobrazit. I závěrečná kapitola velmi vyzrálou shrnuje výsledky práce a zasazuje je do obecnějšího kontextu.

Z výše řečeného vyplývá můj základní hodnotící soud: jde o vysoce nadprůměrnou práci, která nejen obsahuje to, co má bakalářská práce mít (teoretický úvod do tématu, volba metodologie, korektní práce s daty, schopnost interpretace a zobecnění výsledků atd.), ale vykazuje i některé rysy, kterými obvyklé bakalářské práce převyšuje.

Na prvním místě je to vyspělé chápání jazyka, nadhled, který vyplývá z dobré znalosti lingvistických základů i metodologických postupů a umožňující autorovi komentovat chování jazykových struktur a srovnávat jazyky netriviálním způsobem. Druhým pozitivním rysem je výborná znalost zkoumaných jazyků – je zřejmé, že autor dobře vnímá jazykové nuance ve španělštině i v katalánštině, což mu umožňuje jít za obzor pouhého srovnávání poznatků ze sekundární literatury. A neobvyklá je u bakalářských prací i jistá rezervovanost při hodnocení překvapivých výsledků – autor si je např. vědom zásadního omezení spočívajícího v tom, že katalánská část korpusu InterCorp – byť již svou velikostí umožňuje studie tohoto typu – se svým rozsahem přece jen nevyrovná např. části španělské, takže je závěry nutné formulovat opatrně.

Otázky a náměty k obhajobě:

- Velmi zajímavou otázkou je autorem vícekrát komentovaný vliv španělštiny na katalánštinu. Je pravda, že o tomto vlivu se hodně diskutuje, zejména mezi strážci „čistoty“ katalánštiny, kteří varují před nežádoucím vlivem všudypřítomné španělštiny. Obecně platí, že tyto potenciální „vlivy“ jsou dvojího druhu: jeden z nich je skutečný, jde o nepřipadné užívání katalánských izomorfních tvarů (tj. používá se „uměle“ vytvořená forma zcela odpovídající formě španělské, která v katalánštině nikdy neexistovala), jiný již méně (jsou známy tlaky na to, aby se v normě katalánštiny potlačovaly formy, které jsou sice původní např. v některém dialektu katalánštiny, které se ale zdají „španělské“). Ví autor něco o historii forem, kterými se v práci zabývá a u kterých konstatuje španělský vliv? Jsou to opravdu v katalánštině zcela nenáležitě tvary?
- Autorovy úvahy na téma jazykového vlivu a interferencí mají zajímavý metodologický přesah, protože nenáležitý vliv zdrojového jazyka na jazyk překladu se považuje za slabé místo paralelních korpusů. Nalezl autor při své práci nějaký příklad takového vlivu?
- Přínosné je autorovo srovnávání normy a úzu, zejména v katalánštině. Ukazuje mj., jak obtížný je proces kodifikace normy obecně a v katalánštině zvlášť, a také to, že pro lingvistu je velmi často úzus podstatně zajímavější než norma.
- Popis rozdílů v reálném užívání vazeb *deber* a *deber de* je adekvátní, složitější otázkou už je, zda je možné – na základě zaměňování těchto vazeb v úzu – mezi nimi při analýze nerozlišovat, tak jak to činí autor.

Po jazykové a formální stránce je práce připravena velmi pečlivě, nacházím jen občasné překlepy, příp. možná nadbytečné (*exklamační*, s. 23) nebo nenáležitě (*hyperkorekce*, s. 14) užívání cizích slov.

Není žádných pochyb o tom, že jde o velmi kvalitní práci, doporučuji ji proto k obhajobě a předběžně ji hodnotím známkou *výborně*.

V Praze dne 27. 5. 2022

prof. PhDr. Petr Čermák, Ph.D.